

Tekenaar Peter Lem (1922-2010)

Lodewijk van Duuren

Biografie ¹

Petrus Jacobus Maria (Peter) Lem is op 4 september 1922 geboren in de Amsterdamse wijk De Pijp, waar zijn vader handelaar in schrijfmachines is. ²Al jong heeft hij talent voor tekenen en gaat hij naar het tekenatelier van de Sint Jozef Gezellen Vereniging. Ook krijgt hij tekenles van de kunstenaar Toon Noyons. Hij is leerling op het etalageatelier van V&D en op het atelier van Joop Geesink. In 1941 begint hij bij de Marten Toonder-studio als tekenaar van tekenfilmachtergronden. ³

1. Nieuwjaarskaart van Peter Lem. Uitgave Van Ostade Drukkerij.

2. Kinderkaart van Peter Lem. Uitgave van Allis, Amsterdam.

In 1947 gaat Lem bij het destijds toonaangevende reclamebureau Van Alfen werken. Voor dit bureau van Philip van Alfen werken veel kunstenaars/illustrators, zoals Cor Hund, Herbert Fiedler, Frans Hazeveld en Ben Mohr. Peter trouwt op 4 maart 1948 met Cornelia (Cocky) Vialle en krijgen 5 kinderen. In 1955 wint hij een Europese affichewedstrijd, in 1956 ontvangt

¹ Bron: voornamelijk op tekst van MLB Galerie, deze aangepast en uitgebreid.

² Zoon van Johannes Rutger(u)s Antonius Maria Lem (* 15 7 1890- †16 2 1977) en Johanna Maria Fienee (* 7 5 1896- † 3 7 1979). Woonachtig aan de Roerstraat 22 in Amsterdam. Zijn vader is vanaf 1912 mede-eigenaar van de nieuwe firma reparatie-inrichting voor schrijfmachines

³ Op zijn prentbriefkaarten is ook Studio Drie genoemd. De Marten Toonder Verzamelaarsclub noemt Peter Lem striptekenaar.

hij de eerste prijs op het internationaal zuivelcongres in Rome voor een affiche voor boter en in de jaren '60 wint hij prijzen bij twee door de Bijenkorf uitgeschreven wedstrijden voor toegepaste illustratie.

Naast dit commerciële werk heeft Peter Lem een klein persoonlijk oeuvre getekend en geschilderd. In dit vrije werk zijn nauwelijks invloeden van zijn reclamewerk terug te vinden. Hij was een liefhebber van "tekenen in de marge". Echt óveral heeft hij op getekend, in de marge van puzzelboekjes en brieven, op adreswikkels en allerlei verpakkingsmateriaal. Tot begin jaren '90 bestaat zijn vrije werk voornamelijk uit collages en abstracte vormen. Architectuur en de stad worden hoofdthema in zijn werk. Een hoogtepunt in zijn oeuvre is de serie 'STAD', bestaande uit 8 schilderijen die hij maakte na zijn 80ste. Hij overlijdt op 87-jarige leeftijd in 2010.

Prentbriefkaarten

Er zijn twee series kaarten bekend, getekend door Peter Lem. De ene serie bestaat uit negen of meer kinderkaarten van de uitgeverij Allis, de andere serie bestaat uit kerst- en nieuwjaarskaarten, waarvan er zes bekend zijn. Deze kerst- en nieuwjaarskaarten zijn gesigneerd met P.LEM en met drie streepjes. De laatste is het symbool van Studio Drie. Over deze Studio zijn geen bijzonderheden bekend. De uitgever van deze serie is Drukkerij Van Ostade uit Amsterdam.

3. Briefhoofd Holdert & Co., Boek en Steendrukkers Amsterdam.

N.V. Drukkerij Van Ostade

In 1881 is drukkersfirma Holdert & Co. één van de grootste drukkerijen van de hoofdstad. Het bedrijf is aanvankelijk op het Rokin gevestigd, en sinds 1889 in Felix Meritis op de Keizersgracht. H.C.M. (Hak) Holdert (1870-1944) is tot aan het begin van 1894 bedrijfsleider in de drukkerij van zijn vader Anton en oom Hendrik. In dat jaar begint hij in een keldertje aan de Nieuwezijds-Voorburgwal voor zichzelf onder de naam Stoomdrukkerij Elsevier. In 1900 verruilt Holdert zijn keldertje voor een grote nieuwe drukkerij in de Van Ostadestraat 233.

In een poging om zijn kranten uit handen van de Duitsers en de NSB te houden, drukt hij gedurende de oorlogsjaren veel Duitse en pro-Duitse periodieken.⁴ Uitgeverij Elsevier wil na de oorlog niet

⁴ Het K-nummer van drukkerij Elsevier is K 199.

geassocieerd worden met de pro-Duitse drukkerij Elsevier. Via de kantonrechter komt er een verbod op de naam Elsevier voor de drukkerij. Op 8 augustus 1945 houdt de naam Stoomdrukkerij Elsevier op te bestaan en wordt de naam Drukkerij Van Ostade. Later wijzigt deze naam in Holdert & Co.⁵ Deze naam blijft tot een kraak in 1980 op de gevel staan. Daarna vestigt zich Drukkerij Raddraaier in de Van Ostadestraat 233. Drukkerij Raddraaier drukt hoofdzakelijk voor sociaal-culturele en politieke organisaties, kunstenaars, fotografen en Rietveldstudenten.

4. Bedrijfspann Holdert in de Van Ostadestraat. Bron Archief Amsterdam.

Bronnen

- J.P. Klautz, 1950. Elseviriana. Het Parool, 5 juli 1950.
- Paul F. M. Lem, 1984. Frans Lem 75 kantoormachines 1909-1984. ill. uit eigen archief fam.Lem e.a. 167 pp.
- Ruud J. Lem & Wil F.T. Lem, 1993. Genealogia Lemniana, Maastricht.
- MLB Galerie, 2017. tentoonstelling Tekenen in de marge. Peter Lem (1922-2010) tekenwerk. Monument voor een Amsterdamse tekenaar. [persbericht expositie].

⁵ In de krant Het vaderland is in 1952 al sprake van drukkerij Holdert & Co. In Amsterdam.

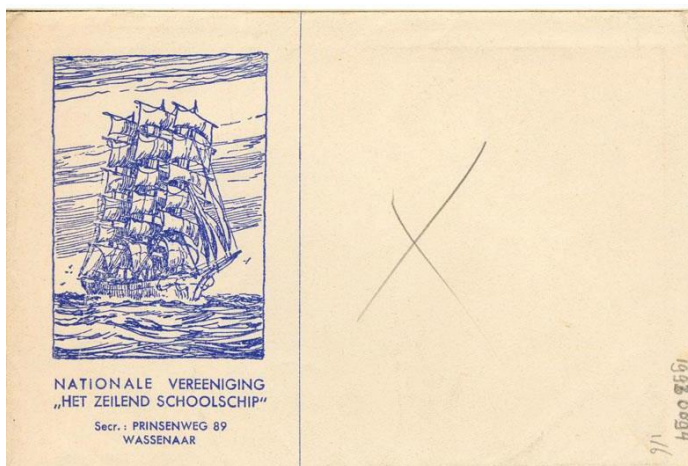
Bijlagen

Kerst- en Nieuwjaarkaarten

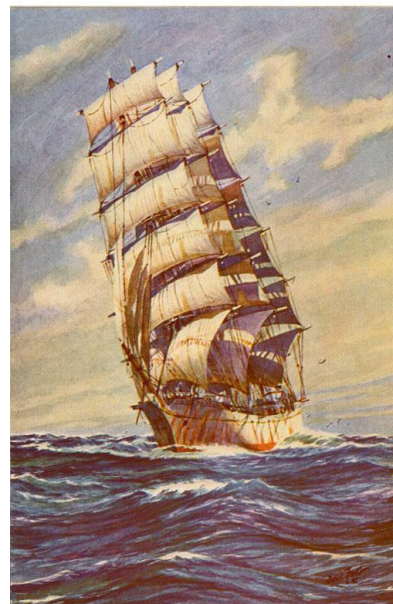
Omschrijving	Opschrift	Signatuur	Positie
Kerstman met kerstboom	VROLIJK KERSTFEEST	P LEM	horizontaal
Vader en kind dragen een kerstboom	VROLYK KERSTFEEST	P LEM	horizontaal
Kerstklokken en bruggetje	Gelukkig NIEUWJAAR	P LEM	verticaal
Staartklok	GELUKKIG NIEUWJAAR	p.lem	verticaal
Huisje en kerstbal	Gelukkig NIEUWJAAR	P LEM	verticaal
Straatklok aan paal	GELUkKig Nieuwjaar	P LEM	verticaal

Kinderkaarten (geen opschriften)

Omschrijving	Signatuur	Positie
Breïend meisje met poes	<i>plem</i>	horizontaal
Jongen met grote vis aan hengel	<i>plem</i>	horizontaal
Jongen met rugzak	<i>plem</i>	verticaal
Jongen met eekhoorn in boom	<i>plem</i>	verticaal
Jongen met jachtgeweer	<i>peter lem</i>	verticaal
Twee jongens bij een boom met peer	<i>plem</i>	verticaal
Jongen met mondharmonica en muizen	<i>plem</i>	verticaal
Meisje op trap met kaars	geen	verticaal
Meisje met gieter en hond	<i>peter lem</i>	verticaal

5. Enveloppe met 4 kaarten van J.W. Heyting.

6. Kaart van Het Zeilend Schoolschip.

Uitgeverij N.V. Holdert & Co.

Het Scheepvaartmuseum heeft in zijn collectie (inventarisnummer 1993.0894): "Vier kaarten in een enveloppe met afbeeldingen van J.W. Heyting met activiteiten aan boord van een zeilschip, plus een antwoordkaart voor de Nationale Vereeniging 'Het Zeilend Schoolschip'. Afmetingen. breedte 14 cm, hoogte 9 cm; startdatum 1941. N.V. Holdert & Co heeft het

boek "Hollandsch schepenboek. Tekeningen en beschrijvingen van 24 belangrijke schepen uit de Gouden Eeuw van J.W. Heyting uitgegeven.

In de Encyclopedie van de Prentbriefkaart staat onder het lemma Holdert & Co. "Omstreeks 1940 verschenen o.m. genummerde kaarten met de tekst: Wordt lid van de Nationale Vereeniging "Het Zeilend Schoolschip. Kaarttitels b.v. Bovenbramzeil vastmaken (nr.3) en Loef groote bras (nr.4)". Uit bovenstaande kan de conclusie worden getrokken dat bovenstaande afbeeldingen met envelop en prentbriefkaart zijn uitgegeven door Holdert & Co. uit Amsterdam.